

izvira izvira vsaki
daliran z dnevom
nasteljne nedelje.

četrtina velja za Avstrijo; za celo leto 100. za pol in četrtna razmerno; za Ogrsko po mil. za Nemčijo stane gospodje celo leto 5 kront za dobitev lazenko pa 6 kront; los Balsam drugo inozemstvo se med 8-10. na visokost pošči takoj rastrejane Naročnino je plati ali naprej. Posamezne so se prodajajo po 6 v.

Dobrovo in upravljivo se nahajata v brez bradi gledališki poslopije štev. 3.

Slava Štajerc, ki si nas kmete ljubili!

Kmečki stan, srečen stan!

Stev. 26.

V Ptiju v nedeljo dne 27. junija 1909.

X. letnik.

Cenjeni naročniki!

Pol leta je zopet minulo in obračamo se Vas, da ponovite svojo naročnino. Nasoko je slučajno, bodisi iz tega ali onega druga, z naročnino zaostal. Prosimo tedaj, da vam vsakdo ta mali svoj dolg, kajti le na način je redno dostavljanje mogoče. Naročnina pač tako nizka, da jo lahko vsakdo plača.

„Štajerc“ košta za Avstrijo za celo do 3 K, za pol leta 1:50 K; za Nemčijo za celo do leto 5 K; za Ogrsko (in Hrvatsko) za celo do 4:50 K; za Ameriko za celo leto 6 K, za inozemstvo sorazmerno.

„Štajerc“

največji, najobširnejši in najbolj neodvisni časopis na Štajerskem in Koroškem. Program je: gospodarsko delo, narodni življenje, napredek kmetskega in obrtniškega ter delavskega stanu. Zato naj bude „Štajerc“ tudi v vsaki kmetski hiši.

Na delo

korakajo vsi, ki imajo resno voljo, da se list razvije, da postane še bolj razširjen, še bolj obširen. Vsakdo naj pridobi vsaj enega naročnika in povečali bodoemo lahko list, kar je z ozirom na veliko gradivo velepotrebitno.

Naprednjaki, delujte za vaš list!

Uredništvo in upravnštvo.

Tiskovna tožba

dr. Brejc — Linhart.

In zmagali smo, — zmagali popolnoma, čeprav so črni naši nasprotniki napeli vse moči, da bi nas pobili ... Kakor že poročano, izvršila se je preteklo soboto, 19. t. m., pred mariborskim porotnim sodiščem velika tiskovna tožba. Tožen je bil naš list „Štajerc“, oziroma njegov urednik Karl Linhart. Tožitelj pa je bil to pot voditelj panslavistične gorne na Koroškem, iz Kranjskega v Celovec privandranji pravski agitator in advokat dr. Janko Brejc. Ta tožba je pač ena najbolj zanimivih, kar jih je bilo v zadnjem času. Kajti pravzaprav je bil obtožen izveličar koroških Slovencev, dr. Janko Brejc sam. Njemu je bilo treba, da si svojo klerikalno čast opere. Posrečilo se mu je seveda presenetno slabo. Kajti po več kot 6 urni razpravi je bil tožen urednik Karl Linhart z proti 4 glasovi od porotnikov nekrivim spoznan. Sodišče ga je potem tudi takoj oprestilo. Dr. Brejc pa mora vse ogromne troške plačati. In ti troški bodejo že par tisočakov koštali. Sicer pa se ne gre samo zato. Dr. Brejc je poleg tega pred sodiščem takoj klaverno vlogo igral, da je z njim vso koroško prvaštvo osmešeno. Načrnil je take taktične napake, da je svoje lastne teorije, svoje lastne nazore v prah vrzel ...

Ker je tožba v prvi vrsti političnega pomena, ozirati se moramo nanjo malo obširnejše. Naši somišljenci in čitalci bodejo iz te velenzanimive tožbe v prvi vrsti vso farizejsko hincavstvo prvaških zagrižencev izpoznali. Videli bodejo, na kakšni način deluje ta klavrna gospoda, videli bodejo pa tudi, kako se vbogemu vernemu ljudstvu pesek v oči trosi.

Evo par tozadnevin dokazov!

Kakor znano, je dr. Brejc glavni voditelj prvaškega gibanja na Koroškem. Mož je sicer Kranjec in je tudi šele pred par leti iz Kranjskega v Celovec priomal. Tam je pričel seveda v zvezi z monsignorom Podgorcom, proštom Einspielerjem in drugimi takimi politikijočimi panskavisti takoj grozovito narodno hujskanje. Preje je bilo po Koroškem vse mirno, slovenski in nemški Korošči so se razumeli in so se med seboj podpirali ter skušali skupno z združenimi močmi gospodarsko bodočnost zboljšati. Sovraščva preje ni bilo v tej lepi deželici. Z dr. Brejcem šele se je pričelo to sovraščvo razširjevati z vsemi mogočimi čednimi in nečednimi sredstvimi. Prvaki so hoteli i na Koroškem iste navade in šege udomačiti, kakor so jih udomačili po Štajerskem in Kranjskem. Hoteli so boj, boj do noža, boj z vsemi, pa čeprav najgršimi sredstvi. In pravili so ljudstvu, da se gre tu za „sveto vero“, za „slovensko domovino“ in boge za kaj še vse. V prvi vrsti so hoteli prvaki po Koroškem svojo kranjsko slovenščino udomačiti. Koroško ljudstvo te kranjske „šrahe“ ne razume. Pomeniti se hoče sosedi v svojem domačem jeziku. Vsak Korošec skoraj razume poleg tega nemško in nikomur ni žal, da zna nemško. Brejčeva garda pa je pričela proti nemški šoli, proti nemškimi učitelji in uradniki, proti nemškim trgovci in obrtniki, proti nemškimi denarnimi zavodi in celo proti znanju nemščine grdo, brezvestno gonjo. V svoji besnosti so pridivljali politikijoči klerikalci tako dače, da so celo križe z nemškimi napisimi iz grobov trgali in naprednjake pobijali. Divje sovraščvo, brezvestni boj, to je cilj dr. Brejčeve politike in ta cilj je mož deloma tudi dosegel. Ni čuda, da se je „Štajerc“ kot edini slovensko pisani napredni list proti temu hujskanju boril. In tako tudi ni čuda, da je prišlo do tožbe.

Pri temu pa je le nekaj čudno. Kakor znamo, je dr. Brejc največji „Slovenec“ pod božjim soncem. Na vsakem stranišču hoče imeti „tukaj“ namesto „hier“ napisano. Na vsaki postaji železnice zahteva slovenske karte in če se ne moremo, ima celo spodnje blače, ki so belo-plavovrdeče pobarvane. Pri sodniji velja dr. Brejcu seveda vedno geslo „niks dajč.“ Kadar se gre za druge osebe, za drugih troške, takrat je dr. Brejc vedno „niks dajč.“ Pa če bi bilo od tega odvisno življenje in smrt obtoženca, Brejc bi slovensko govoril ... Čudno, čudno! V Mariboru pa se je dr. Janko Brejc popolnoma spremenil. Pri tožbi proti uredniku Linhartu je znal namreč nakrat prav dobro nemško. Pri celi razpravi skozi celo dopoludne ni izpregovoril dr. Brejc niti ene slovenske besedice. Zdaj je bilo nakrat „alles dajč.“ Tudi dr. Brejčev zagovornik dr. Hraščevic iz Celja je skozi celo razpravo nemško govoril. Istotako je izpovedala Brejčeva žena

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonji, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznamljeno uredništvo ni odgovorno. Cena oznanih (inseratov) je za celo stran K 64, za $\frac{1}{2}$ strani K 32, za $\frac{1}{4}$ strani K 16, za $\frac{1}{8}$ strani K 8, za $\frac{1}{16}$ strani K 4, za $\frac{1}{32}$ strani K 2, za $\frac{1}{64}$ strani K 1. — Pri večkratnem oznaniju se cena primerno zniža.

že po Koroškem kot slovenskega proroka hvilali. Tudi naš "Štajerc" je prinesel tekom 3 let približno 5 krat omenjeno očitanje o Brejčevem krščanstvu. A šele ko je naš "Štajerc" to šestikrat ponovil, ojunačil se je pane Brejc in je šel tožiti. Vedel je seveda tudi čisto natanko, da je bil svoječasni urednik "Slov. naroda" g. Nollie že mrtev, da je bil nadalje mitničar na tržaški cesti v Ljubljani istotako mrtev, in — tožil je! Potem takim bi moral torej "Štajerc" za tisto odgovoren biti, kar je zaregil že pred leti prvaški "Slov. narod"! Seveda naš urednik tega ni hotel razumeti in tako je res prišlo do porotne obravnave. V tej obravnavi pa je koroško-krajski dr. Brejc popolnoma pogorel. Ves njegov "dobiček" so zdaj — veliki stroški ... In pri vsemu temu je zdaj sodniškim potom dokazano, da so še boljši kristjanini na svetu kakor je to dr. Brejček ... Pa še več! Pred sodiščem je namreč dr. Brejc pod prisego trdil, da "Štajerc" v splošnem ne čita. Vprašalo se ga je, kako to, da pošilja "Štajercu" popravke po § 19, aka ga ne čita. In pri tej priložnosti se je tudi porotnik povedal, da je "Štajerc" Brejcu očital, da kmētom podava in trikrat všeč računa, kakor bi to smel poadvokatskem tarifu. In dr. Brejc na to in ednako očitanje ni tožil.

Veliko zanimivega je še v tej razpravi. Zato pa naj podamo tudi v kratkem poročilo.

* * *

Sodišču predseduje dež. s. svetnik Moracutti; prisostvujeta pa dež. s. svetnik Kermek in dr. Oswaldisch. Tožitelj dr. Brejc je sam navzvo: obtožbo pa zastopa odvetnik Hrašovec iz Celja. Tudi toženec urednik Karl Linhart je došel; zagovarja ga odvetnik dr. Mravlaj.

Po izrebanju porotnikov vpraša predsednik, ako bi bila sprava mogoča. Dr. Hrašovec pravi v Brejčevem imenu, da ni proti spravi. Ali dr. Mravlaj in Linhart izjavita, da se nočeta spraviti.

Dž. sv. Kermek prečita potem obtožbo. Le-ta se opira na članek, ki ga je objavil "Štajerc" in v katerem se očita Brejcu, »da se ne odkrije in da kadi cigare, kadar sreča duhovnika z Najsvetejšim.«

Otoženec Linhart izjavlja, da se ne čuti krivega. Spisal in dal je natiskati dotični članek in prevzem zanj vso odgovornost. Omenjeno vest o dr. Brejčevi pobožnosti prinesel je leta 1901 "Slovenski narod" v veliko hujši obliki. Takrat ni Brejc tožil. Tudi "Štajerc" je prinesel že 5 krat isto vest, brez da bi Brejc tožil. Šele šestič je šel tožiti. Vsled tega se je dotično vest splošno za resnično smatralo.

Dr. Mravlaj predlagal, da se prečitajo dotične številke "Štajerca", "Slov. naroda" in "Slovenca".

Dr. Hrašovec vpraša obtoženca (nemško, kar je splet vsa razprava nemška), kje je slišal dotična očitanja.

Obtoženec: Na Kranjskem in v Trstu se je Brejcu to na raznih shodih očital.

Dr. Brejc vpraša nekaj.

Obtoženec Linhart: Z Vami nimam ničesar za govoriti. Ako hočete kaj vprašati, obrnite se do predstnika.

Dr. Hrašovec predlagal prečitanje "Slovenca", nadalje zaslisanje prič Vencajz, Vera Vencajz in gospa Brejc.

Dr. Mravlaj pravi, da nima nič proti prečitanju "Slovenčevega" članka. Ali toženec si je pustil od drugih listov mnogo hujšega očitati. Zdaj je urednik "Naroda" Nollie mrtev, ki bi moral pričati. Sicer pa predlagal dr. Mravlaj tudi, da se prečita spričevala, ki jih je dobil Brejc od župnijskih uradov. Z njimi se bode dokazalo, kakšna spričevala dajejo duhovniki, kadar se gre za njih pristaste.

Dr. Hrašovec predlagal zaslisanje prič, da se stvar pojasniti.

Dr. Mravlaj je proti temu, kajti priče, ki niso nič vidle, ne pomenijo nič. Mi vse nismo Brejca videli, ali zato ne moremo pod prisego potrditi, da mož očitanega čina tudi res ni storil.

Sodni dvor gre potem v posvetovalno sobo. Ko pride nazaj, naznani predsednik sklep, da se prečita liste in zaslisi priče. Po prečitanju listov, iz katerih je razvidno, da se je Brejcu mnogokrat veliko hujše stvari očitalo, brez da bi tožil, se zaslisi priče. Vse priče izpovejo v nemškem jeziku.

Priča Vencajz se seveda ne ve spominjati, da bi se dotični slučaj l. 1901 dogodil. — Priča Vera Vencajz in Brejčeva žena izpovesta istotno.

Obtoženec vpraša Brejčovo ženo, je li se je tudi na agitacijskih vožnjah z Brejcom vozila. Priča zanika to.

Predsednik prečita potem personalni akt obtoženca. Istotko prečita spričevala ljubljanskih frančiškanov in župnega urada v Celovcu. Seveda je Brejc najbolj počinjal na svetu. Kako bi to tudi ne bil!

Dr. Hrašovec predlagal, da se zaslisi Brejca kot priče.

Dr. Mravlaj je proti temu, češ da je vse eno, kaj bi Brejc izpovedal. Glavno je, da je "Narod" res dotični članek prinesel.

Sodni dvor se posvetuje in naznani potem sklep, da se dr. Brejc kot pričo zaslisi.

Dr. Brejc prispeže in izpove povest o svoji takratni kandidaturi. V "Narodu" je čital članek, v "Slovencu" pa odgovoril. "Štajerc" čita le slučajno, ker ni nanj naročen. Dotični slučaj se na noben način ni dogodil. Pravi, da nima "čustva" (Gefühl), da bi bil "Štajerc" čital.

Dr. Mravlaj vpraša pričo, zakaže in že leta 1901 "Slovenski narod" tožil.

Dr. Brejc pravi, da to ni smratal za potrebno.

Sodni dvor gre potem v posvetovalno sobo, da stavi vprašanja. Na predlog tožitelja se stavi dva vprašanja i. s.: 1. Ali je K. Linhart z dotičnim člankom dr. Brejca na ta način razčilil, da mu je očital motenje vere? — 2. Ali je K. Linhart z dotičnim člankom dr. Brejca na ta način razčilil, da ga je zasramoval?

Nato pride obtožni govor dr. Hrašoveca. Govor je bil jako plitev. Videlo se je, da zagovarja Hrašovec slabo stvar.

Dr. Mravlaj je v dolgem, krasnem govoru raztrgal obtožbo. Po mnemu obtoženca naj bi se Linhart kar z zvezanimi rokami izročil sodišču. Kakšna je za prizeleno izpoved. Brejčeva? On pravi, da ima "čustvo", da "Štajerc" preje ni bral; nas pa Brejčeva čustva nič ne brigajo. Pred sodnijo se mora natanko in jasno govoriti. Brejc trdi, da "Štajerc" ne bere; ali popravke mu le pošilja. Nadalje kaže zagovorniki na razne neresnice v obtožnem govoru. Najhujše očitanje, ki more zadeeti klerikalnega poslanca, se je vrglo Brejcu v obraz in on tožil. Zdaj bi se pa rad nad Linhartom za tisto maščeval, kar mu je očital "Slov. narod" že leta 1901. Zagovornik prosi porotnike, da naj po svoji vesti sodijo, kajti tudi oni so dobrki kristjani, pa čeprav nimajo to kakor Brejc uradno potrjeno. Zavijanje obtožbe tukaj ne pomaga.

Linhart: Brejc je pošiljal popravke "Štajercu" in sicer takrat, ko se mu je očitalo, da kmētom dva in trikrat toliko računa, kakor bi topo avokatski tarifi smeli storiti.

Po teh govorih so šli porotniki v posvetovalno sobo. Ko so se vrnili, naznani predsednik, da so porotniki oba vprašanja z 8 proti 4 glasovi zanikal. Zato je sodišče takoj obtožence oprostilo, dr. Brejc pa mora vse stroške plačati. Tako je končala ta tožba, ki se je vlekla že pol leta. Brejc je zahteval najprve, da se sodi Linhart pred ljubljanskimi porotniki. Ali to se ni zgodilo.

"Štajerc" je zmagal!

Politični pregled.

Besede za knete. V državni zbornici govoril je te dni koroški napredni poslanec dr. Waldner in dejal m. dr.: "Kmetijski zastopniki v zbornici nimajo nobene politične moči. Polje kmetijske konkurence na Avstrijskem je veliko večje nego v drugih državah. Zato je bojanzen razumljiva, kadar se gre za razširjenje tega konkurenčnega polja, kakor je zdaj to vsled pogodb z balkanskimi državami pričakovati. Govornik je potem te pogodbe in njih posledice za kmetijstvo razjasnil. Obrnil se je tudi odločno proti temu, da se očita kmetijstvo oderuštro kruha in mesa. Kmeti ne morejo svojih pridelkov zvišati, ker še danes tako kakor pred enim stoletjem delajo. Izobraževanje kmetijstva na prednje prepočasi in tudi deželnih zborov ne storijo v tem oziru svoje dolžnosti. Bodenost avstrijskega kmetijstva leži v tem, da se dvigne stanje kmetskih izobrazb in da se da kmetu njemu pristojno politično moč."

Državne in deželne finance. Posl. dr. Steinwender predložil je državni zbornici postavnici načrt, katerega namen je, da se pridobi 150 milijonov kron, od katerih bi dobila država 78, dežele pa 72 milijone. Predlog zahteva: 1. Dviganje doklade k srednjimi in višjimi stopnjami osebno-dohodninskega davka. 2. Rentni davek za železniške prioritetne obresti. 3. Davek na dividende. 4. Davek na tantième. 5. Ureditev pristojbin na dedščine. 6. Davek na avtomobile. 7. Zvišanje doneskov državnih prometov. 8. Zvišanje davka na žganje. — Deželam naj se pristopi dohodek deželnih doklad na pivo. Od države dobijo dežele 39 milijonov po konzumu žganja, 39 milijonov po številu prebivalstva, 27 milijonov po konzumu sladkorja. — Postavnici načrt je tako temeljiti. Govorili bodemo o njemu obširnejše, kadar se bode v zbornici obravnavali.

Odškodnina Turčiji. Dne 8. t. m. predložila je vlada zbornici postavo glede odškodnine v znesku 2½ milijonov turških funtov, katero moramo Turčiji za Bozno in Hercegovino plačati. Kakor znano, se je sveto že začetkom maja plačalo. Ednako postavno predlogo izročila bode vlada ogrski državni zbornici.

Kmetske postave, ki jih je štajerski dežel zbor v zadnjem zasedanju sklenil, je zdaj tudi cesar potrdil. Kakor znano, se tičejo te postav razdelitve skupnih zemljišč, reguliranja skupnih rabnih in upravnih pravic in raznih gozdni zadev.

Trpinčen je pri vojakih. Posl. Saitz in tovarš so vložili na deželnobrambenega ministra interpelacijo v zopetnem trpinčenju vojakov. V mestu Stockerau je namreč glasom te interpelacije izmožni ritmojster baron Reisky pustil vojake toliko časa "Laufschritt" in „Auf — niedervaditi, da sta dva moža nezavestna na tla padla. Eden teh vojakov je še danes bolan, drugi pa ulanc Gril je baje po dveh urah umrl. Počakajmo, kaj bode minister o tej zadevi povedal. Ako je vse resnično, potem bi bilo treba po tega oficirja pošteno kaznovati, da se enkrat tako nečloveško mučenje vojakov poneha!

Proti nadškofu v Krakovi se je poljski mladini hudo razburila. Nadškof se je namreč proti temu izjavil, da bi se pokopal pesnik Slovacki v kraljevem grobišču. Vršile so se hude demonstracije proti nadškofu in je prišlo do boja z policijo, pri katerem je bilo mnogo ranjenih.

Na Ogrskem vlada že dalje časa ministru kritiza. Bivša Košutova neodvisna stranka je popolnoma razbita. Poroča se, da bodo zdaj bivši finančni minister Lukacs novo vladu sestavili, bi imela pač v prvi vrsti splošno in ednako volilno pravico uresničiti. Skrajni čas bi že bilo enkrat na Ogrskem razmre z boljševi Košutovi bandi treba pošteno zobe pokazati!

Otok Kreta postaja zopet v političnem oziru nevaren. Velevlasti so potegnile svoje vojake nazaj. Turčija se zdaj boji, da bi se hoteli Krcani zopet upreti ali da bi si hotela Grška odkrivljeno prisvojiti. Zato je Turčija izjavila, da bi to na noben način ne pripustila in raje vojsko napovedala.

Boji v Albaniji. Bojeviti Albanci so se upravil delo Turčiji velike preglavice. Baje so premagali Albance turškega generala Dževata Paša, ki je šel proti Ipeku in Djakovem mir napravil. Turki so izgubili 17 oficirjev in 350 mož. Se vilo upornih Albancev znaša 14.000. Pravijo, da bodo odložili orožje, dokler se jim ne bodo popolno samoupravljali.

Srbске zadeve. Ob priliki 6 letnice umora kralja Aleksandra dobil je sedanji revolucioner Terček mnogo pisem, v katerih se mu z uničenjem njega in njegove dinastije grozi. Kralj je baje grozno poparjen. Jurček je dobil pismo, v katerem se naznana konec dinastije Karagićevićev. Prese netilo torej ne bi nikogar, ako bi se nakrat zopet o kraljevskem umoru na Srbskem slišalo. In s to državo, s to kraljometrske srbske gospode bi nas naši prvaki radi zdržali. To bi bilo pač lepo!

Kmetje pozor! Ko pričnete zelje saditi, ne pozabite nikdar, da sadite vmes konopljo. Duh konoplje je raznemu mrčesiju tako zoper, da pusti potem tudi zelje v miru.

Dopisi.

Brezno. Zadnjič smo obljudili, da bodo romani o nekem fajmoštru nadaljevali. Ker se naših cerkvenih razmerah še nič ni izpremenilo, hočemo to obljubo tudi izpolniti. Danes hočemo objaviti 2. kapitel, ki je še precej pohlev proti temu, kar še bo prišlo. Bilo je velike sobote dan. Naš fajmošter je bil namenjen iti gnati meso in šarklje k različnim hišam. Ljudje so ga ob določenih urah pričakovali. Ali od fajmoštra ni bilo ne duha ne sluga. Zakaj ne? Je bilo tako. Naš fajmošter si je omislil dve kuhanici po 18 let. Ena je kure smodila, druga pa je meljspeize delala. Te dve kuhanici ste na velike sobote dan prav močno steple. To pa se je fajmoštru tako dobro dopadlo, da se je vse del na stol in je v taktu k pretepu živil in pel. Zaradi tega se je 3 ure zamudil. Pretepa je imel posledice. Meljspeiske kuhanice jih je precej dobila in je šla kurjo kuhanico toti. Sodnik jo obsodi na 3 dni ječe. Te 3 dni je odsedela pred binkoštnimi prazniki. Ali je drugi dan občasen, učenost teri, Št je čez polnoma vrednega da imajo.